

YABANCI LARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILACAK METİNLERİN SEVİYESİNİ BELİRLEME: KARsın

DETERMINING THE LEVEL OF TEXTS TO BE USED IN TEACHING
TURKISH TO FOREIGNERS: KARsın

Sehel KARŞILAYAN

ORCID: 0000-0001-5278-4087

DOI: 10.5281/zenodo.10437029

ÖZET

Yabancı lara Türkçe Öğretiminde metin kullanımı önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden bu alanda kullanılmak üzere edebî metin sadeleştirmeleri yapılmıştır. Ancak yapılan çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Sadeleştirme işleminin zaman alması sebebiyle alternatif yollar aranmıştır. Bu süreçte Yabancı lara Türkçe Öğretiminde kullanılan Seviye Tespit Sınavlarının yeterliliğini ölçmek için geliştirilen KARsın Yeterlilik Programı ile karşılaşılmıştır. KARsın'ın soru incelemesi dışında metinlerin söz varlığını belirlediği ve Yabancı lara Türkçe Öğretimi alanındaki kurlarla uyumunu kullanıcıya sunduğu görülmüştür. *Cemile* ve *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* kitaplarının Yabancı lara Türkçe Öğretiminde kullanılabilirliği tespit edilmek istenmiştir. Bu sebeple bu kitaplar KARsın'a yüklenmiş ve bazı veriler elde edilmiştir. KARsın'dan çıkan sonuçlara göre Yabancı lara Türkçe Öğretiminde kullanılan *Ak Başat*, *Gazi* ve *Yedi İklim* kitaplarıyla dil öğrenen bir öğrencide bu iki kitabın nasıl bir karşılık bulacağı önceden tespit edilmiştir. Bu konuda çalışma yapmak isteyen araştırmacıların KARsın'la farklı metinlerin seviyelerini belirleyerek metin havuzu kaynağı oluşturulmasına katkı sağlamları temenni edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: KARsın, Yabancı lara Türkçe Öğretimi, Metin Seçimi, *Cemile*, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*.

ABSTRACT

The use of text has an important place in Teaching Turkish to foreigners. For this reason, literary text simplifications have been made to be used in this field. However, the studies performed are not at an adequate level. Due to the fact that the simplification process takes time, alternative ways have been sought. In this process, the KARsın Proficiency Program, developed to measure the proficiency of the Level Determination Exams used in Teaching Turkish to Foreigners, was encountered. Apart from the question examination, it has been seen that KARsın determines the vocabulary of the texts and offers the user their compatibility with the level in the field of Teaching Turkish to Foreigners. It was requested to determine the availability of books *Cemile* and *Ninth Ward Of Foreign Affairs* in Teaching Turkish to Foreigners. For this reason, these books have been uploaded to KARsın and some data have been obtained. According to the results obtained from KARsın, it has been determined beforehand how these two books will be reciprocated for a learner who learns a language with the *Ak Başat*, *Gazi* and *Yedi İklim* books used in Teaching Turkish to Foreigners. It is hoped that researchers who want to study on this subject will contribute to the creation of a text pool resource by determining the levels of different texts with KARsın.

Keywords: KARsın, Teaching Turkish to Foreigners, Text Selection, *Cemile*, *Ninth Ward Of Foreign Affairs*.

İlgili Yazar: Sehel KARŞILAYAN
sehelsarsilayan55@gmail.com

Başvuru Tarihi/Received: 05.10.2023
Kabul Tarihi/Accepted: 15.12.2023

Giriş

Metinler, dildeki duygu ve düşünce gibi unsurların aktarılmasında önemli rol oynamaktadır. Dil öğretim sürecinin de bir aktarım olduğu göz önüne alındığında metinlerin bu süreç içerisinde merkezî denilebilecek bir yerde olması yadsınmamaktadır. Dil öğrenim sürecine bakıldığında öğretimin okuma anlama, dinleme anlama, yazılı anlatım, karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım olarak gerçekleştirildiği ve dört temel beceri üzerinden yapıldığı görülmektedir. Okuma anlamada öğrencinin bir metni okuyup anlaması, dinleme anlamada dinlediği metni anlaması, yazılı anlatımda duygu ve düşüncelerini yazılı olarak ifade edebildiğini gösteren bir metin ele alması, karşılıklı konuşma ve sözlü anlatımda ise yazılı anlatımın tersine duygu ve düşüncelerini gerek bireysel gerek diyalog şeklinde söze dökmesi istenmektedir. Dört temel beceri üzerinden de görülebileceği üzere hepsinin temelinde metin bulunmaktadır. Öğrenci okuma anlama ve dinleme anlamada metine dış etkenler yoluyla maruz kalırken yazılı ve sözlü anlatımda üretken konumunda olup metin oluşturmakta ve bunu dışa vurmaktadır. Yine metinlerin dil öğretimi alanında yazılan kaynak kitaplardaki, öğrenciye verilen ek çalışmalardaki, yapılan okuma çalışmalarındaki kullanımı metnin öğretimdeki yerini göstermektedir.

Kur kur veya basamak basamak öğretilen dil ve metin arasındaki ilişki göz ardı edilmemelidir. Metnin özellikleri ve kullanılan öğretim süreci arasında farklılıklar bulunması öğretimin sekteye uğramasına veya başarısız olmasına sebep olabilir. Bu yüzden Türkçe Öğretimi alanındaki birçok araştırmacı Türkçe öğretiminde kullanılan ve kullanılabilir metinlerin özelliklerini çalışmalarına taşımıştır. Şimşek (2011) Türkçe öğretim kitaplarındaki metinlerin özellikleri ve kullanılabilir yardımcı kaynakların tespitine yönelik bir çalışma yürütmüştür. Güler (2022) ise bu alanda kullanılabilir örnek metin yazım çalışmaları yapmış ve bu metinlerin öğrencide oluşturduğu etkiyi göstermek amacıyla yaptığı incelemelerine çalışmasında yer vermiştir. Türkçe Öğretimi alanında kullanılmak üzere metin yazmanın dışında var olan edebî metinlerin farklı kurlara uyarlaması da yapılmıştır. Sait Faik Abasıyanık'ın *Meserret Oteli* (Bakan, 2012); Ömer Seyfettin'in *Kaşığı* ve *Perili Köşk* (Kutlu, 2015); Reşat Nuri Güntekin'in *Çalikuşu* (Yıldırım, 2013) gibi edebî metinler A1-A2 seviyesinde kullanılmak üzere öğrencinin seviyesine uygun hâle getirilmiştir. Yine Ömer Seyfettin'in *Pembe İncili Kaftan* hikâyesi (Ahmet, 2021), Sait Faik Abasıyanık'ın *Bir Takım İnsanlar* adlı hikâyesi (Ay ve Gülmez, 2021) B1 seviyesinde kullanılmak üzere uyarlanmıştır. Türk edebiyatında önemli yerlere sahip olan bu eserler dışında yabancı öğrencilerin kendi kültürlerinden bir eseri Türkçe öğrenirken görmesinin öğrencinin

motivasyonunu artıracakı düşünülerek Farsça yazılmış olan *Gülner ve Ayna* adlı eser önce Türkçeye çevrilmiş daha sonra B1 düzeyine uygun hâle getirilmiştir (Sedıqi, 2023). Yapılan sadeleştirmelerde gramer odaklı bir sadeleştirme tercih edilmekle birlikte sadeleştirmeyi yapan kişi tarafından kelime değışiklikleri de yapılmıştır. Standart bir temel Türkçe söz varlığı bulunmadığı için kelimelerin kur düzeyleri sadeleştirmeyi yapan kişinin inisiyatifi doğrultusunda seçilmiştir. Türkçe öğretim kitaplarının gramer sıralamasında da tam bir birlik olmadığı için sadeleştirme seçilen bir Türkçe öğretim kitabın gramer sıralamasına göre yapılmıştır.

Metin Seçiminde KARsın'ın Rolü

Türkçe Öğretiminde kullanılmak üzere temel ve orta düzey söz varlığını belirlemek büyük bir öneme sahiptir (Barın, 2003: 316). Türkçe Öğretiminde söz varlığını belirlemek için çeşitli çalışmalar yapılmasına rağmen Türkçenin temel söz varlığını belirlemek için yapılan çalışmalar yetersizdir (Mutlu ve Gümüş, 2021: 846). Çalışmaların yetersizliği ve genel kabul gören bir temel söz varlığının bulunmaması sebebiyle bu konuda tam anlamıyla bir çözüm sağlanamadığını söylemek mümkündür.

Dil öğretiminde hangi seviyede hangi kelimenin kullanılacağını bilmek ve bu bilgi çerçevesinde dil öğretiminin gerçekleşmesini sağlamak bu süreçte karşılaşılan birçok soruna çözüm olacaktır. Dil öğretiminde kullanılacak söz varlığının belirlenmesi öğrencinin dili öğrenme seviyesini etkilemektedir. Çünkü kelimelerin bağımsız olarak kullanılması durumunda bile anlam ifade eden en küçük birimler olduğu bilinmektedir (Karahana, 2009: 28). Kelimelerin kendi içinde içerdiği anlam yani ileti öğrencinin okuduğunu anlamasında öğrenciye yardımcı olmaktadır. Bu durum okuduğu cümlede/metinde geçen gramer yapısını bilmeyen bir öğrencide tam anlamıyla doğru olmasa bile bir anlamlandırma yapmasına olanak sağlamaktadır.

Öğrenciye verilen metin ve materyaller; sözcük öğretimi, gramer öğretimi, öğretimin pekiştirilmesi, sonraki konuya hazırlık, telaffuz çalışması, okuduğunu anlama, duyduğunu anlama gibi çeşitli sebeplerle verilebilir. Materyalin amacına uygun olup olmadığını belirlemek için verilmiş amacının bilinmesi ve bu doğrultuda bir materyal seçilmesi önemlidir.

Öğretici sözcük öğretmek amacıyla verdiği bir materyaldeki kelimelerin ayak izini bilmelidir. Kelime ayak izi olarak belirtilen durum, kelimenin geçmişteki kullanım yeri ve gelecekte kullanılacağı yerlerin bilinmesidir. Kelimelerin geçmişte kullanılıp kullanılmadığını veya gelecekte

kullanılıp kullanılmayacağını KARsın¹ üzerinden bulmak mümkündür. Bunun için geçmişte kullanılan materyallerin KARsın'a yüklenmesi, çıkan kelime bilgilerinin kaydedilmesi daha sonra aynı işlemlerin gelecekte kullanılacak materyaller için yapılması ve sonucun karşılaştırılması yeterlidir. Daha detaylı bir kelime ayak izi takibi için öğrencilerin her gün derste okuduğu, yazdığı, üzerinde çalışmalar yaptığı vb. etkinliklerin söz varlığı günlük olarak çıkarılabilir ve diğer söz varlıklarıyla karşılaştırılabilir. Böylelikle öğrencinin bu kelime ile karşılaşmış karşılaşmadığı (öğreticinin daha önce verdiği materyallerde veya bağlı olunan Türkçe öğretim kitabındaki mevcudiyeti), bağlı olunan öğretim kitabında bu kelimenin olup olmadığı hatta varsa kaç ders sonra veya hangi kurda karşılaşacağı bilgisine sahip olunabilmektedir. Öğretici bu bilgi sayesinde öğretimin duyuşal kayıt, kısa süreli bellek ve uzun süreli bellekten oluşan üç aşamasının gerçekleşmesini ve bununla birlikte bilginin kalıcılığını sağlamaktadır. Görme veya duyma yoluyla gerçekleşen bilgiyle ilk temasın sağlandığı duyuşal kayıt sürecinden sonra geçilen kısa süreli bellek aşamasında bilgi tekrar edilmediğinde veya kodlama yoluyla kalıcı hafızaya gönderilmediğinde kısa süreli bellekteki bilgi 20 saniye sonra unutulmaktadır (Oran, 2012: 99). Bütün bu sürece bakıldığında kelime öğretimi amacıyla verilen metinlerde öğretici, öğrencinin kelimeyi duyuşal kayıt, kısa süreli bellek, kalıcı hafızaya gönderme süreçlerini takip etmelidir. Bilginin kodlama yoluyla uzun süreli belleğe gönderilmesi öğrencilerin algı durumuna göre değişiklik gösterebileceği için öğretici tekrarlar yoluyla bu süreci bilgi kalıcı hafızada yer edene kadar sürdürmelidir. Bu süreçte bilginin kalıcı hafızada yer edip etmediği kelimenin ayak izine bakılarak yaklaşık olarak tahmin edilebilmektedir. Ayak izi takip edilmediği için tekrarı yapılmayan kelimeler ise kalıcı hafızaya gönderilememektedir. Bu da kelime öğretimi için yapılan diğer iki süreçte harcanan zamanın boşuna gitmesine ve son iki sürecin tekrar başlamasına sebep olmaktadır.

Kelime ayak izini bilmek kelime öğretiminde olduğu kadar gramer yapılarının öğretimi, tekrar çalışmaları, sonraki konuya hazırlık gibi süreçlerde de önemlidir. Gramer öğretimi gerçekleştirirken öğrencinin hem yapıyı daha iyi anlaması için hem de amacın dışında bir tutum olacağı için bu süreçte öğrencinin bildiği varsayılan kelimeler kullanılarak bir anlatım yapılmaktadır. Çünkü amaç kelime öğretimi değil gramerin öğretimidir. Kelimenin ayak izi bilindiğinde öğrencinin bildiği varsayılan kelimeler tahmini olarak değil daha nesnel veriler üzerinden seçilecektir. Ayrıca gramer öğretimi süreci kalıcı hafızaya gönderilen kelimelerin eyleme dönüştürülmesi için uygun bir

¹ <https://www.karsinyeterlilik.com>

zaman dilimidir. Bu şekilde öğrenci sadece öğreticinin zihninde olan belirli kelimeler üzerinden değil daha önce öğrendiği diğer kelimeler üzerinden bir öğrenim gerçekleştirecek ve ihtiyacı olduğunda bilgiyi geri çağırma süreci hızlanacaktır.

Türkiye’de yaşayan insanların günlük hayatta kullandığı kelime sayılarına bakıldığında 300-500 civarındadır (Yılmaz, yyy: 3). Öğreticilerin de bu çevrede yaşadığı düşünüldüğünde öğreticinin bu insanlarla iletişime geçtiği veya günlük kullandığı kelime sayısının bu ortalamaya dâhil olduğunu düşünülmektedir. Öğreticinin kullandığı kelimeler öğrencinin duyduğu ve örneklerde kullandığı kelimeleri, bununla birlikte öğrendiği kelime sayısını dolaylı olarak etkilemektedir. Göz’ün (2022) yaptığı inceleme sonucunda Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin “temel Türkçe batağı”na saplandığı görülmüştür. Öğreticilerin sosyal çevresine bağlı olarak kullandığı kelime sınırlılığından öğrencilerin etkilenmemesi için kelimenin ayak izinin belirlenmesi bir çözüm teşkil etmektedir.

Türkçenin söz varlığı zenginliği ve Türkçe öğretim kitaplarının sınırlılığı göz önüne alınarak buradaki olumsuzlukların giderilmesi için doğru kaynaklar seçilerek öğrenciye verilmelidir. Örneğin bir kelime, kitap setlerinin tamamında bir kez geçiyorsa öğrenci için bu kelimenin sadece duyuşsal kayıt aşaması tamamlanmaktadır. Kısa süreli bellek sürecinde kodlanmamışsa bu kelimenin kalıcı hafızaya gönderilmesi için öğrencinin bu kelimeyi tekrar etmesi gerekmektedir. Öğrenciye verilen materyallerin içerisine bu ve benzeri kelimeler eklenerek veya bu kelimeleri içeren metinler seçilerek öğrenciye öğretilen kelime sayısı artırılabilir. KARsın kullanılarak metin ve çalışma kâğıtlarındaki söz varlığı verilerine ulaşmak mümkündür. Bu KARsın’dan çıkan örnek metin üzerinden şu şekilde açıklanabilir:

KARsın’a yüklenen örnek metin:

"İşte yine o mütevazı çerçeveli tablonun karşısındayım.

Yarın sabah erkenden avıla gitmem gerek. Tabloya, sanki bana iyi yolculuklar dileyecemmiş gibi, dikkatle ve uzun uzun bakıyorum.

Ben bu tabloyu daha hiçbir sergiye yollamadım. Üstelik onu, avıldan gelen akrabalarım da göstermiyor, onlardan saklamağa çalışıyorum. Tabloda utanılacak bir şey olduğu için değil, bir sanat eseri olmaktan uzak olduğu için. Sade bir tablo, orada görünen topraklar gibi sade.

Y. İklim B1 M. Başı ile eşleşme oranı: %0,00
 Y. İklim B1 M. İçi ile eşleşme oranı: %0,00
 Y. İklim B2 M. Başı ile eşleşme oranı: %0,00

Y. İklim B2 M. İçi ile eşleşme oranı: %0,00
 Y. İklim C1 M. Başı ile eşleşme oranı: %0,00
 Y. İklim C1 M. İçi ile eşleşme oranı: %0,00

---Bütün Kitaplar---

Ak Başat A1 ile eşleşme oranı: %71,05

Ak Başat A2 ile eşleşme oranı: %6,14

Gazi A1 ile eşleşme oranı: %0,00

Gazi A2 ile eşleşme oranı: %0,00

Gazi B1 ile eşleşme oranı: %0,00

Gazi B2 ile eşleşme oranı: %0,00

Gazi C1 ile eşleşme oranı: %0,00

Yedi İklim A1 ile eşleşme oranı: %0,00

Yedi İklim A2 ile eşleşme oranı: %0,00

Yedi İklim B1 ile eşleşme oranı: %0,00

Yedi İklim B2 ile eşleşme oranı: %0,00

Yedi İklim C1 ile eşleşme oranı: %0,00

Diğerleri Madde Başı ile eşleşme oranı: %22,81

Diğerleri Madde İçi ile eşleşme oranı: %0,0

Cemile kitabının ilk giriş bölümünden oluşan yukarıdaki örnek metin KARsın'a yüklenmiş ve bazı veriler elde edilmiştir. Yüklenen metnin bütün kitaplarla uyumuna bakılması durumunda makalenin sayfa sayısının artacağı öngörülerek metnin sadece *Ak Başat* kitabıyla uyumuna bakılmıştır. Araştırmacılar takdir ettiği sürece KARsın'dan diğer kitapların veri bilgilerine ulaşabilir.

KARsın'dan çıkan sonuçlara bakıldığında *Ak Başat* A1 kitabıyla %71,05 oranında, *Ak Başat* A2 kitabıyla %6,14 oranında eşleşmektedir. Bunun dışında *Ak Başat* kitabının A1 ve A2 seviyelerinde de yer almayan %22,81 oranında söz varlığı olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Ortaya çıkan sonuca göre örnek olarak yüklenen metnin içinde geçen söz varlığının %71,05'i *Ak Başat* A1 kitabında, %6,14'ü *Ak Başat* A2 kitabında bulunmaktadır. Geriye kalan %22,81 oranındaki söz varlığı ise her iki kitapta da yer almamaktadır. Yine KARsın'dan çıkan sonuçlara göre oranları verilen verilerin içeriğini görmek mümkündür. Bu veriler şu şekildedir:

Kitaplar ve kelimeleri**Ak Başat A1 M. Başı**

hızlı hızlı	bakı	koyu
çalış-	adım	izle-
üzerinde	yolcu	gibi
küçük	vakit	duru
aşağı	taraf	daha
rüzgâr	tablo	biri
ağaçla-	sonra	bana
yolculuk	sergi	ayak
toprakla-	sanki	ön
tekerlek	sabah	yan
sonbahar	orada	var
erkenden	onlar	son
kırık	gerek	iyi
karşı	gelen	iki
görün-	biraz	bir
yağmur	anlat-	ben
hiçbir	sık	ama
göster-	baş	ala
git-	yine	on
boyunca	uzay	ol
yarın	uzak	is
değil	utan-	bu
ol-	renk	ve (bağlaç)
dikkat	plan	de (bağlaç)
akraba	oldu	o
işte	olay	
için	kuru	

Ak Başat A1 M. İçi

dışarı çık-

bir de-

Ak Başat A2 M. Başı

uzun uzun

bir yol

üstelik

uzaklaş-

sakla-

bula

Ak Başat A2 M. İçi

bir şey var

Kitaplarda olmayanlar**Diğerleri Madde Başı**

sanat eseri

çerçeveli

görüntü

mütevazı

sıradağ

çerçeve

yağmurla-

silikleş-

derinlik

ata-

kızıl

yumuşa-

bozkır

yolcula-

kov-

kapkara

solgun

yolla-

pelin

kurum

kayan

bodur

sade

dile-

av

Öğretici yukarıda örneği gösterilen KARsın'dan elde ettiği söz varlığı verilerini gerek öğrencinin öğrendiği söz varlığı takibini yapmakta gerekse metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak için metin sözlüğü şeklinde kullanabilir.

Cemile ve Dokuzuncu Hariciye Koğuşu

Aytmatov'un eserlerinde Kırgız halkının yaşam şekillerinden izler bulunmaktadır. Türk kültürünün de etkisiyle Anadolu insanı Aytmato'v'un eserlerini kendilerine yakın hissetmekte ve bu

sebeple de Aytmatov'un eserlerini severek okumaktadır (Söylemez, 2000: 194). Ancak Aytmatov eserlerinde kültürel unsurların yanı sıra evrensel konular da bulunmaktadır. *Dişi Kurdun Rüyaları* ve *Kassandra Damgası*nda din, *Beyaz Gemide* iyilik-kötülük, *Cemile*'de aşk. Konu olarak evrensel olmasına rağmen yine de evrenselliği yakalayabilmek için bu konuları sadece tek bir ulusa indirgememesi gerektiğinin bilincinde olan Aytmatov, bu konuları diğer ulusların kendilerinden bir parça bulabileceği şekilde eserlerinde işlemiştir. Bunu başarabilmesindeki en büyük etken ise yazarın kalem gücüdür.

Aytmatov'un *Cemile*'de aşkı Louis Aragon'un anlatımıyla "Dünyanın Aşkı Anlatan En Güzel Hikâyesi" olabilecek şekilde ele alması, Aragon'un *Cemile*'yi Fransızcaya çevirmesi ve çevirinin başına da bu başlıkta bir yazı eklemesi Aytmatov'un tanınırlığını daha da artırmıştır (Aragon, 2008). Yine *Cemile*'nin birçok dile çevrilmesi de diğer uluslarda bulunduğu karşılığın bir göstergesidir. *Cemile*'nin Türkiye'deki okuyucuyla ilişkisi açısından kitabın baskı sayısına bakmak fayda sağlayabilir. *Cemile*'nin Ötüken Yayınlarından Refik Özdek çevirisi ile çıkan 2020 yılı baskısında kitabın 35. baskısı olduğu anlaşılmaktadır. Bu baskı sayısından da görüldüğü üzere Türk okuyucu tarafından gerek içerik gerek anlatım ve dil konusunda kabul görmüş bir eser olduğu söylenebilir. Yabancılara Türkçe Öğretiminde de bu *Cemile* gibi birçok ulusta karşılık bulmuş eserlerin kullanılması öğrencilerin ortak paydada buluşturulması bakımından tercih edilebilir.

Cemile'nin yanı sıra Türk edebiyatında önemli bir yeri olan Peyami Safa'nı *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* adlı eseri de incelenmiştir (Safa, 1999). Kitabın Ötüken Neşriyat'taki son baskısında yer alan bilgiye göre 121. baskısını yaptığı görülmektedir (Safa, 2023). Peyami Safa'nın kalem gücünün yanında *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*'nun baskı sayısına bakıldığında okuyucu tarafından kabul görmüş bir eser olduğu anlaşılmaktadır.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde kullanılmak üzere birçok edebî eserin sadeleştirme çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışmalar mevcut olan edebî eserin özellikle A1 ve A2 gibi temel Türkçe seviyesinde kullanılmasına yöneliktir. Sadeleştirme çalışmalarında temel Türkçe seviyesinin üzerinde bir seviyede olduğu düşünülen eserler kullanılmıştır. Ancak yapılan değerlendirmelerde öznellik ön plandadır. Sadeleştirilen metnin Türkçe Öğretimine göre hangi seviyede olduğuna dair bilimsel bir çalışma yapılmadan sadeleştirme işlemine geçilmiştir. Yabancılara Türkçe Öğretimine göre B1 veya B2 seviyesinde olan bir metnin A1 ve A2 seviyesine göre sadeleştirilmesi yerine bu metinlerin uygun olduğu kurda kullanılması sağlanılabilir. Bu şekilde zamandan tasarruf etmenin yanı sıra metinlerin orijinalliği korunabilir.

Bu çalışmada Cengiz Aytmatov'un *Cemile* ve Sait Faik Abasıyanık'ın *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* adlı eserlerinin Yabancılara Türkçe Öğretimindeki kitap ve kurlara göre konumu üzerinde durulmuştur. İki eserin Yabancılara Türkçe Öğretimindeki yeri ve söz varlığı özelinde öğrencide bulacağı karşılık belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan metin incelemelerinde KARSın Yeterlilik Programı'nın 22.08.2023 tarihli güncellemesi kullanılmıştır.

Ak Başat	Madde Başı	Madde İçi	Toplam
A1	33,04	2,03	35,06
A2	7,70	1,41	9,11
Gazi			
A1	25,64	1,62	27,26
A2	9,21	1,24	10,45
B1	10,86	1,48	12,34
B2	7,12	1,24	8,35
C1	5,95	1,20	7,15
Yedi İklim			
A1	31,35	1,86	33,21
A2	13,20	1,58	14,78
B1	6,53	1,68	8,22
B2	7,63	1,99	9,63
C1	4,06	0,52	4,57
Diğerleri	16,40	5,95	22,35

Tablo1: *Cemile* KARSın Sonuçları

Cemile kitabındaki söz varlığı *Ak Başat* A1 kitabıyla %35,06, A2 kitabıyla %9,11; *Gazi* A1 kitabıyla %27,26, A2 kitabıyla %10,45, B1 kitabıyla %12,34, B2 kitabıyla %8,35, C1 kitabıyla %7,15; *Yedi İklim* A1 kitabıyla %33,21, A2 kitabıyla %14,78, B1 kitabıyla %8,22, B2 kitabıyla %9,63, C1 kitabıyla %4,57 oranında aynıdır.

Cemile kitabı söz varlığı özelinde *Ak Başat* A1 ve A2 kitabıyla %44,17 oranında; *Gazi*'nin C1 kuruna kadar olan (C1 dâhil) setiyle %65,55 oranında; *Yedi İklim*'in C1 kuruna kadar olan (C1 dâhil) setiyle %70,41 oranında eşleşmektedir. KARSın'dan elde edilen bu verilere göre *Ak Başat*

kitabını A2 kuruna kadar bitiren bir öğrencinin söz varlığı özelinde %44,17; *Gazi* kitabını C1 kuruna kadar bitiren bir öğrencinin %65,55; *Yedi İklim* kitabını C1 kuruna kadar bitiren bir öğrencinin ise %70,41 oranında *Cemile* kitabını anlayabileceği öngörülmektedir. Ancak bu öngörünün öğrencinin ilgili kitaptaki tüm kelimeleri öğrendiği varsayılarak ve kitap dışındaki öğrendiği kelime bilgileri göz önüne alınmaksızın ifade edildiği unutulmamalıdır. Öğrencinin kitaptaki söz varlıklarını bilmemesi KARSın'dan elde edilen veri oranının düşmesine, kitap dışı söz varlığı bilmesi ise bu oranın artmasına sebep olacaktır.

Diğerleri bölümünde *Cemile*'de yer alan ancak *Ak Başat*, *Gazi* ve *Yedi İklim* kitaplarının hiçbirinde yer almayan verilere ulaşılmaktadır. Bu verilere bakıldığında bir öğrenci *Ak Başat* A1-A2, *Gazi* C1 dâhil bütün kur kitapları, *Yedi İklim* C1 dâhil bütün kur kitaplarındaki söz varlığını bilse dahi %22,35 oranında bilmediği söz varlığı ile karşılaşacağı anlamına gelmektedir. Burada da yine öğrencinin ilgili kitaplardaki bütün söz varlığını bildiği ve bu kitaplar dışında söz varlığı bilmediği varsayılmaktadır.

<i>Ak Başat</i>	Madde Başı	Madde İçi	Toplam
A1	29,85	1,32	31,17
A2	6,69	1,51	8,20
<i>Gazi</i>			
A1	23,80	1,15	24,95
A2	9,19	0,95	10,14
B1	9,69	1,04	10,73
B2	6,10	0,87	6,97
C1	4,65	0,73	5,38
<i>Yedi İklim</i>			
A1	27,70	1,48	29,18
A2	13,13	1,09	14,23
B1	6,58	1,15	7,73
B2	5,54	1,12	6,66
C1	4,79	0,62	5,40
Diğerleri	23,47	4,90	28,37

Tablo2: Dokuzuncu Hariciye Koşuşu KARSın Sonuçları

Ak Başat, Gazi ve Yedi İklim kitaplarında eğitim gören bir öğrenci *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* kitabını söz varlığı özelinde ne kadar anlayabilir sorusunun cevabı aranmıştır. Bu sebeple *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* KARsın programına sokulmuş ve bazı veriler elde edilmiş ve elde edilen veriler Tablo2'de verilmiştir.

Tablo 2'ye göre *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* kitabındaki söz varlığı *Ak Başat* A1 kitabıyla %31,17, A2 kitabıyla %8,20; *Gazi* A1 kitabıyla %24,95, A2 kitabıyla %10,14, B1 kitabıyla %10,73, B2 kitabıyla %6,97, C1 kitabıyla %5,38; *Yedi İklim* A1 kitabıyla %29,18, A2 kitabıyla %14,23, B1 kitabıyla %7,73, B2 kitabıyla %6,66, C1 kitabıyla %5,40 oranında aynıdır.

Dokuzuncu Hariciye Koşuşu söz varlığı özelinde *Ak Başat* A1 ve A2 kitabıyla %39,37 oranında; *Gazi*'nin C1 kuruna kadar olan (C1 dâhil) setiyle %58,17 oranında; *Yedi İklim*'in C1 kuruna kadar olan (C1 dâhil) setiyle %63,2 oranında eşleşmektedir. KARsın'dan elde edilen bu verilere göre *Ak Başat* kitabıyla eğitim gören ve A1-A2 kitabındaki bütün söz varlığını bildiği varsayılan bir öğrenci *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* kitabını söz varlığı özelinde %39,37; *Gazi* kitabıyla eğitim gören bir öğrenci %58,17; *Yedi İklim* kitabıyla eğitim gören bir öğrenci %63,2 oranında kitaptaki kelimeleri anlayabilmektedir.

Diğerleri bölümüne bakıldığında *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*'nun *Ak Başat, Gazi, Yedi İklim* kitaplarının hiçbir kur kitabında olmayan %28,37 oranında söz varlığı içerdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Bu veri neticesinde öğrencinin üç kitaptaki söz varlığının hepsini bildiği varsayılsa dahi *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*'ndaki söz varlığının %28,37'sini bilmediği sonucuna ulaşılmaktadır.

KARsın, STS sorularının kurlarla uyumlu olup olmadığının tespit etmek için geliştirilmiş bir yazılımdır. KARsın'a yüklenen bir sorunun bir kura ait olabilmesi için soruda yer alan söz varlığının kurda yer alan söz varlığı ile %30 oranında benzerlik göstermesi gerektiği belirtilmiştir. (Karşıl原因, 2023: 92). Tablo1'ye bakıldığında *Cemile* kitabı *Ak Başat* A1 ve *Yedi İklim* A1 kitabıyla, Tablo2'ye bakıldığında ise *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* kitabı *Ak Başat* A1 kitabıyla %30'un üzerinde benzerlik göstermektedir. Ancak sadece bu veriye bakılarak *Cemile*'nin *Ak Başat* ve *Yedi İklim* A1 kitaplarına, *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*'nun *Ak Başat* A1 kitabına göre söz varlığı özelinde A1 seviyesinde olduğu ifade edilememektedir. Bunun sebebi her kurun içerisinde diğer kurların kelimelerinin olduğu bilgisi unutulmaması ve Türkçe öğretim kitaplarının içinde A1 kuru kelimelerinin diğer kurların içerisinde yaklaşık olarak %30'larda bulunması gösterilebilir (Karşıl原因, 2023: 89-90).

SONUÇ

Yabancılara Türkçe Öğretimi alanında özellikle temel seviyede kullanılmak üzere kurlara uygun metin bulmak zordur. Araştırmacılar tarafından temel ve orta seviyede kullanılmak üzere çeşitli metin sadeleştirme çalışmaları yapılmış olmasına rağmen bu çalışmalar yeterli değildir. Ayrıca kurların ortak kabul görmüş standart bir söz varlığının olmaması ve Yabancılara Türkçe Öğretiminde kullanılan kitaplardaki gramer sıralamasının farklılık göstermesi yapılan sadeleştirme işlemlerinden ortaya çıkan metnin kabul kullanım alanlarını etkilemektedir. Bu sebeple sadeleştirme için kaynak olarak seçilen kitabın dışındaki bir kitaptan eğitim gören öğrenci için sadeleştirme tekrar düzenlenmesi gerekmektedir. Söz varlığında da bir standardın olmaması araştırmacıların ortak bir paydada buluşmasını engellemekte ve söz varlığı tercihinde araştırmacının öznel yargıları devreye girmektedir.

Bu çalışmada Seviye Tespit Sınavlarının söz varlığı yeterliliğini ölçmek için geliştirilen KARSın Yeterlilik Programı kullanılmıştır. Sınav sorularının öğrencinin dil seviyesini ölçen bir ölçüm aracı olması sebebiyle bazı hususların göz önüne alınarak hazırlandığı ve kullanılacak kaynak metinlerin özellikleriyle aynı olamayacağı bilinmektedir. Ancak söz varlığının metni anlamadaki etkisi göz önüne alındığında metnin söz varlığının bilinmesi ve bu bağlamda metnin hangi kitabın hangi kuruyla ne kadar uyum sağladığının bilinmesi öğretici için önemli bir veridir. Bu veri çerçevesinde öğretici metni öğrenci ile buluşturmadan önce öğrencinin metni anlayıp anlamayacağı veya hangi seviyede anlayabileceği konusunda söz varlığı özelinde bir çıkarımda bulunabilmektedir.

Birçok dile çevrilen *Cemile* ve Türk edebiyatında önemli bir yeri olan *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* kitabının Yabancılara Türkçe Öğretiminde kullanılabilirliği incelenmiştir. Bu iki kitabın orijinal hâllerinin Yabancılara Türkçe Öğretimindeki yeri hakkında bilgi sahibi olmaya çalışılmıştır.

KARSın'a yüklenen *Cemile* kitabından çıkan sonuçlara göre *Ak Başat* A2 kurunu bitiren bir öğrencinin kitaptaki söz varlığını %44,17 bildiği öngörüldüğünde öğrenciye *Cemile* kitabını okutmak uygun olmayacaktır. *Gazi* C1 kurunu bitiren bir öğrencinin kitaptaki söz varlığını %65,55, *Yedi İklim* C1 kurunu bitiren bir öğrencinin ise %70,41 bildiği varsayıldığında bilinen söz varlığı oranı bilinmeyenden fazla olsa bile kesin bir yargıya varılamamakta, öğreticinin takdirine bırakılmaktadır.

Dokuzuncu Hariciye Koşuşu kitabından çıkan sonuçlara göre ise *Ak Başat* A2 kurunu bitiren bir öğrenci *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* kitabını söz varlığı özelinde %39,37 anlayabileceği öngörülmektedir. Bu veri çerçevesinde bu kitabın *Ak Başat* A2 için uygun olmadığı söylenebilir.

Gazi C1 kurunu bitiren bir öğrencinin %58,17, *Yedi İklim* C1 kurunu bitiren bir öğrencinin %63,2 oranında kitaptaki kelimeleri anlayabileceği varsayılmış, bilinen verilerin bilinmeyenden fazla olmasına rağmen öğrenciye okutup okutmamak yine öğreticinin takdirine bırakılmıştır.

Cemile ve Dokuzuncu Hariciye Koğuşu kitabı gibi Türk toplumu tarafından kabul görmüş eserlerin yüksek Türkçe olarak bilinen C1 seviyesini bitiren öğrenciler tarafından bile söz varlığı özelinde tam olarak anlaşılabilmesi Türkçe öğretim kitaplarındaki eksikliğin bir göstergesidir. Türkçenin geniş bir söz varlığının olması ve Türkçe Öğretim kitaplarını sınırlayan etkenlerin bulunması göz önüne alındığında bu eksikliklerin görülmesi tabiidir. Bu eksikliklerin öğretime yansımaması veya olumsuz etkileri azaltmak için öğreticiler farklı çözüm yolları aramaktadır. Sadece kitaptaki metinler ve alıştırmalarla yetinmemek, öğreticiye farklı kaynaklardan çalışmalar vermek bu çözümlere örnek gösterilebilir. Ancak sadece ek çalışma yapmak değil verilen çalışmaların özelliklerini bilmek ve istenilen kazanıma uygun olan çalışmayı seçmek de önemlidir. Bu çalışmada *Cemile ve Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'nun söz varlığının belirlendiği gibi öğreticiler kaynak seçerken KARSın'dan yararlanabilir ve öğrenciye verilecek olan ek çalışmalar hakkında söz varlığı özelinde bir öngörü sahibi olabilir.

KAYNAKÇA

- Ahmet, S. (2021). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in 'Pembe İncili Kaftan' Hikâyesinin B1 Seviyesine Uyarlama Çalışması". (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aragon, L. (2008). Dünyanın Aşkı Anlatan En Güzel Hikâyesi. (Rusçadan Türkçeye Çev. Kemal Göz) *Kardeş Kalemler*, Temmuz.
- Ay, S. ve Gülmez, M. (2021). Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Sait Faik Abasıyanık'ın "Birtakım İnsanlar" Adlı Hikâyesinin B1 Seviyesine Sadeleştirilmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4/1, 68-82.
- Aytmatov, C. (2020). *Cemile*. (Çev. Refik Özdek) İstanbul: Ötüken.
- BAKAN, H. (2012). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin Dilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, "Meserret Otel". (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Barın, E. (2003). Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, 13, 311-317.
- Göz, K. (2022). "Yabancılara Türkçe Öğretimindeki C1 Düzeyi Öğrencilerinin Temel Türkçe Batağına Düşmesi". *Türk Dili ve Kültürü Araştırmaları içinde* 44-61. (Ed. Hüseyin Muşmal). Konya: Palet Yayınları.
- Güler, A. (2022). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Orta (B2) ve İleri (C1-C2) Düzeyinde Hikâyelerin Oluşturulması ve İncelenmesi". (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Karaman.
- Karahan, L. (2009). Dil Bilgisi Öğretiminde Bütün-Parça İlişkisinin Önemi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4/8, 23-30.
- KARsın Yeterlilik Programı. <https://www.karsinyeterlilik.com>
- Karşıluyan, S. (2023). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Seviye Tespit Sınavlarının Söz Varlığı Yeterliliğinin Ölçülmesi: KARsın Yeterlilik Programı". (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- KUTLU, A. (2015). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk Adlı Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması". (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mutlu, H. H. ve Gümüş, E. (2021). Akademik Çalışmalara Göre Yabancı Dil Olarak Türkçe

- Öğretiminde Karşılaşılan Güncel Sorunlar. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13/25, 829-853.
- Onan, B. (2012). Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretiminde Bilgi İşleme Süreci. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8/1, 96-113.
- Safa, P. (1999). *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*. İstanbul: Ötüken.
- Safa, P. (2023). *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Sedıqi, M. S. (2023). "Farklı Dildeki Edebi Eserlerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı: 'Gülzar ve Ayna' Eserinin Türkçe B1 Seviyesine Uyarlaması". (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Söylemez, O. (2000). Türkiye'de Cengiz Aytmatov'u Anlamak. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* 2. İstanbul, 191-208.
- ŞİMŞEK, P. (2011). "Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma". (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- YILDIRIM, O. (2013). "Yeni Türk Edebiyatı Metinlerinin A1-A2 Düzeyine Uyarlanması ve Çalışması Örneği" (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, O. M. (YYY). Dünden Bugüne Türkçemiz. https://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/mustafa_yilmaz_dunden_bugune_turkcem_iz.pdf